

Politiskt — søguligt yvirlið I.

Flokkarnir og statsrættarlaga støðan

JAVNAÐARFLOKKURIN, ið fekk menn valdar á ting í 1928, var í mong ár í slíkum minniluta, at ikki var gjørligt at vinna frama fyrj flokksins statsrættarlaga støðu: HEIMASTYRI Í RÍKISFELAGSSKAPI VIÐ DANMARK.

Tá ið heimsbardagin brast á, og alt samband við Danmark varð slitið, var neyðugt at gera eina fyribils stjórnarskipan.

SAMBÆRT semju millum javnaðar-, sambands- og sjálfstýrisflokkurin varð henda stýrisskipan sett í gildi 9. mai 1940, og eftir henni fekk Føroya lögting löggevvald.

TÁ IÐ bardagin var at enda, gjørdi javnaðarflokkurin sitt uppskot til heimastýri greitt beinanvegin, meðan eingin av hinum flokkunum hevði nakð uppskot at leggja fram, tá farið var til samráðingar við donsku ríkismyndugleikarnar.

JAVNAÐARFLOKKSINS uppskot vann ongan frama í fyrstu syftu; men tá seinri varð farið til samráðingarborðið, bar betur til, tí nógaldandi stýrisskipan

HEIMASTYRISLÖGIN ER STÓRT SÆÐ EITT AVRIT AV UPPSKOTI JAVNAÐARFLOKKSINS. IÐ SOSTATT KOM AT EIGA HÖVUÐSLUTIN Í LOYSNINI AV 40 ÁRA SAMFELAGSLIGUM STJÓRNARSTRÍÐI

VIÐ heimastýrislögin vinnu vit:

1. heimastýri í ríkisfelagsskapi við Danmark og fullum löggevvaldi hjá tinginum.
2. rætt at yvirtaka nærum øll samfelagsmál, tá vit sjálvir ynskja tað.
3. føroyskt sum hövuðsmál á øllum økjum.
4. Føroyska flaggið sum tjóðamerki.
5. heimsins bestu peningaskipan.

HEIMASTYRISSKIPANIN hevur nú staðið sína roynd í 12 ár. Hon hevur royst væl sum heild; men tað er einki at ivast í, at ymiskar ábøtur kunnu gera hana enn betri og meira fullgjøgjaða. ALLIR flokkar hava nú annaðhvørt arbeiðt undir henni ella sagt seg til reiðar at gera tað.

BETRI VIÐURKENNING KANN HON IKKI FÁA!

SAMBANDSFLOKKURIN var stovn áður við tí endamáli at halda fast við gomlu amtsstøðuna — vildi onga statsrættarlaga broyting hava í viðurskiftinum Føroyar—Danmarkar í millum. Hövuðsbardagin var tí vendur móti sjálfstýrisflokkinum, ið segði seg vilja hava eitt vist (ivasamt) sjálfstýri.

Heimastýrislögin veitir okkum nóg rúmari sjálfstýri, enn sjálfstýrisflokkurin nakrantíð hevði sett sær til endamál.

Niðurstøða:
Statsrættarlaga hevur sambandsflokkurin ligið eitt 100 pst. niðurlag í mun til tað, ið hann var stovnaður uppá í 1906.

SJÁLSTYRISFLOKKURIN, ið eins og sambandsflokkurin var stovnaður í 1906, hevði á stevnu síni eitt vist sjálfstýri, um enn sera ógreitt, ja, so ógreitt, at tá ið Stauning fyrst í 30'um bað tingið um at gera uppskot til eina sjálfstýrisskipan fyrri Føroyar, vóru ting menn sjálfstýrisflokksins so ósamdir um, hvat teir veruliga høvdu meint við sjálfstýri, at teir ikki vóru førir fyrri at seta saman eitt uppskot við skili.

Heimastýrislögin veitir okkum, sum áður sagt, nóg rúmari sjálfstýri, enn stevna sjálfstýrisflokksins boðaði frá.

Niðurstøða:
Statsrættarlaga hevur sjálfstýrisflokkurin onga missión í føroyskum politikki, tá vit hava vunnið eitt nóg rúmari sjálfstýri enn tað, ið flokkurin varð stovnaður og grundaður uppá.

FOLKAFLOKKSINS stóðu til stjórnarskipan Føroya byrjaði við loysing, gjørdist síðan fullveldi, seinri bæði personal- og realunið og er nú: sjálfstýri stig fyrri stig. (Komandi krumspring hoyra framtíðini til).

Undir heimsbardagnum, í pundstíðini við dansinum um gullkálvin, vóru fólkaflokksmenn ovurnationalir og við hesum sum skálkaskjólí orkimaðu teir fólk, ið so við og við fóru at trúa uppá flokksins loysingar- og fullveldipolitikki; men henda trúgv var stökkt, tí longu til fólkaflokkstjórnina 14. sept.

1946 mælti formaður flokksins veljarunum til at atkveða NEI fyrri loysing.

Loysingaratkveðurnar vóru kortini flestar í tali einsar, og tá ein javnaðartingmaður fór í part við fólkaflokkinum høvdu teir meiráluta á tingi og noyðdust tí — sjálv um tað ætlandi koma illa við — at taka stóðu til stjórnarmálið.

Teir boðaðu frá tingsins roðarapalli, at Føroyar vóru vorðnar sjálfstøðugt ríki, leyst frá Danmark.

Tó ikki vardi tað leingi, til teir lótu seg reka av tingi av sama kongi, ið teir høvdu sett frá nakrar dagar frammanundan, stungu halan millum beininu og til hús.

Harvið hevði fólkaflokkurin avsgst sín egna deyðadóm, og síðan tá hevur flokkurin verið í stöðugari afturgongd og hevur ongar møguleikar at fóta sær aftur.

Fólkaflokkurin var ímóti heimastýrislöginu og vildi harvið forða fyrri at Føroya lögting fekk löggevvald og yvirtøkurætt í flestu samfelagsmálum, at føroyska flaggið var viðurkent eins væl og at føroyskt gjørdist hövuðsmál.

Tó longu í 1950 gekk flokkurin undir heimastýrislöginu, tá hýnn gav seg í hóslag við sambandsflokkinn og skipaði landsstýri saman við honum undir hesi stjórnarskipan.

Niðurstøða:
Statsrættarlaga stóða fólkaflokksins hevur allar dagar verið ógreið og óreiði lig og kann best gerast upp á henda hátt:

- 1945: personal- ella realunið.
- 1946: NEI fyrri loysing.
- Viðurkenning dansk yvirvald í Føroyum.
- 1948: Móti heimastýrislöginu.
- 1950: Í landsstýrissamgongu við sambandinum undir heimastýrislöginu.
- 1958: Sjálfstýri STIG FYRI STIG.

TJÓÐVELDISFLOKKURIN kom fyrst á ting í 1950 og sigur seg ikki vilja viðurkenna heimastýrislöginu; men krevur fulla loysing.

1959 var flokkurin tó fúsar til at skipa landsstýri undir heimastýrislöginu,

FERÐAÆTLAN

GALDANDI FRÁ 12. SEPT. TIL 1. NOV. 1960

S/S SMIRIL

Mánadag kl. 10½: Tórshavn — Hvalba — Tvøroyri — Tórshavn.

Týsdag kl. 8: Tórshavn — Skálavík — Sandvík — Hvalba — Tvøroyri — Vág.

Mikudag kl. 6: Vág — Tvøroyri — Tórshavn.

kl. 16: Tórshavn — Tvøroyri.

Hósdag kl. 8: Tvøroyri — Hvalba — Sandvík — Tórshavn.

Fríggjadag kl. 6: Tórshavn — Hvalba — Tvøroyri — Skálavík — Tórshavn.

Leygardag kl. 7: Tórshavn — Tvøroyri — Vág — Tórshavn.

M/B RITAN

Mánadag kl. 8: Tórshavn — Skopun — Tórshavn.

kl. 15: Tórshavn — Skopun — Tórshavn.

Týsdag kl. 8: Tórshavn — Nólsoy — Tórshavn.

kl. 10: Tórshavn — Hest — Skopun — Tórshavn.

kl. 15: Tórshavn — Nólsoy — Tórshavn.

Mikudag kl. 8: Tórshavn — Húsavík — Dal — Skúvoy — Sandvík — Tórshavn.

Hósdag kl. 8: Tórshavn — Nólsoy — Tórshavn.

kl. 10: Tórshavn — Hest — Skopun — Tórshavn.

Fríggjadag kl. 8: Tórshavn — Skopun — Tórshavn.

Leygardag kl. 8: Tórshavn — Hest — Skopun — Tórshavn.

kl. 12½: Tórshavn — Nólsoy — Tórshavn.

kl. 15: Tórshavn — Skopun — Tórshavn.

M/B MÅSIN:

Mánadag kl. 7: Klakksvík — Haraldssund — Múla — Viðareidi — Norðepli — Hvannasund — Fugloy — Svinoy — Klakksvík.

Týsdag kl. 7: Klakksvík — Funning — Funningsbotn — Oyðarfjørð — Tórshavn.

kl. 3: Tórshavn — Klakksvík.

Mikudag kl. 8: Klakksvík — Norðoyggjar — Árnafjørð — Klaksvík.

Hósdag kl. 7: Klakksvík — Tórshavn.

kl. 10: Tórshavn — Oyðarfjørð — Funning — Funningsbotn — Gjógv — Klakksvík.

Fríggjadag kl. 8: Klakksvík — Viðareidi — Norðepli — Hvannasund — Svinoy — Fugloy — Hvannasund — Norðepli — Viðareidi — Múla — Haraldssund — Klakksvík.

Leygardag kl. 10: Klakksvík — gjøgnum sundið — Árnafjørð — Klakksvík.

Viðm.: Smiril fer á Sandvík bert annanhvønn tís- og hósdag.

— Måsin fer á Funningsbotn annanhvønn tís- og hósdag.

— Ritan fer til Húsavík og Dal annanhvønn týsdag.

BROYTING í ferðaætlanini kann verða gjørd uttan ávarðing.

STRANDFARASKIP LÖGTINGSINS

Maskinmeistarapróg

og

maskinpróg

Miðskeiðis í oktober er ætlað at byrja:

a) FYRIREIKINGARSKEIÐ TIL MASKINMEISTARPRÓGV.

Lesutið til hetta skeið, ið er 1. partur av 2 ára skeiði til maskinmeistara, er 6 mánaðir. Skeiðið er lagt til rættist fyrri næmingar við vanligum fólkaskúlakunnleika. Teir sum ætla sær at lesa til maskinmeistara biðjast venda sær til skúlan at fáa gjøllari frágreiðing um skúlaskipan, upptøktreytir o. a.

b) SKEIÐ TIL MASKINISTPRÓGV. Til hetta skeiðið er samlað lesutið ½ ár.

Umókn um upptøku til skeið a) ella b) eigur at vera skúlanum í hendi í seinasta lagi 1. okt.

FØROYA SJÓMANNSKÚLI
Maskindeildin.

tó við teirri eini treyt, at Sambandsmaðurin Kr. Djurhuus gjørdist lögmaður.

Fjöldin av veljarum flokksins hevur ongan áhuga fyrri loysing, og einstakir av leiðarunum eru nú hugaðir at tveita burtur loysingina og koma sær uppi praktiskan politikki.

Niðurstøða:

Tjóðveldisflokkurin sigur seg vilja loysing, men er samstundis til reiðar at fara í hóslag við sambandsflokkinn undir heimastýrislöginu. (NB. Fólkaflokkurin umafur).

FØROYA FRAMBURÐSFLOKKUR, ið fekk mann valdan í 1954 og aftur í 1958, hevur okkum kunnugt onga stöðu á stevnu síni í stjórnarskipanarmálinum.